

Zprávy

Pozoruhodný zájem OECD o vzdělanost

Bohumír Blížkovský

Koncem roku 1995 se ČR stala členem „Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj“ (OECD). Naším i zahraničním expertům se tak nabízí nová šance skoncovat se skličujícím podceňováním vzdělanosti v zemi J. A. Komenského a překonat nedostatečnou odbornost i demokratičnost naší oficiální vzdělávací politiky. Prvou příležitostí bude diskuse na **mezinárodní konferenci ČR–OECD v Praze, 14.–15. 3. 1996 o aktuálních otázkách vzdělávací soustavy ČR**. Z informačního bulletinu Ústavu pro informace ve vzdělávání „Školství v Evropě“ (1995, č. 3) proto přejímáme konkrétní údaje.

Výkonným aparátém OECD je Sekretariát, členěný na řadu direktorátů. Vzdělávání, zaměstnanost, práce a sociální otázky spojuje direktorát DEELSA, ředitel T. J. Alexander. Hlavním odborným orgánem pro oblast vzdělávání je **Výbor pro vzdělávání (EDC)**, v němž jsou zastoupeny všechny členské země. Československo (dnes ČR a SR) bylo přidruženou zemí se statutem pozorovatelů od roku 1991. Pracovníky sekretariátu jsou především vynikající koncepční odborníci a koordinátoři. Vlastní zpracování dohodnutých úkolů je svěřeno vybraným externím expertům mezinárodní úrovně, pro něž se připravují detailní schematické podklady. Úkol trvá obvykle 2–3 roky a vrcholí mezinárodním setkáním expertů nebo ministrů. Se značným mezinárodním ohlasem se setkávají publikace výsledků těchto projektů ve formě zpráv. V roce 1995 vyšly tři publikace: o vysokém školství v Rakousku, o stavu Švédského školství a o vzdělávání mládeže v Dánsku (viz připojené bibliografické údaje).

Prvým faktorem úspěchu prací OECD je jejich relativně vysoká odborná úroveň. Druhým faktorem je zřetel ke zvláštnostem členských zemí. Úzkostlivě se respektuje jejich odlišnost a svébytnost; vždyť systém vzdělávání je sám o sobě kulturním statkem vyrůstajícím z podmínek a tradic země. Avšak: vývoj dnes je globální, stejné problémy čekají postupně na všechny, všem prospěje jejich jasná, hluboká a úplná analýza, definování rozhodujících konceptů a vzájemných vztahů. Bohatství individuálních zkušeností jednotlivých zemí je tak zařazováno do širšího kontextu, je pro ně vytvářen společný pojmový rámec. Výsledkem pak není kopírování a přenášení vzorů,

ale naopak domýšlení dané specifické situace, porozumění příčinám a poznání pravděpodobných důsledků. Proto se také všechny země tak aktivně a zcela dobrovolně účastní na jednotlivých projektech a studiích OECD.

Třetím faktorem úspěchu je stále zaměření na hlavní problémy vzdělávací politiky a dlouhodobá kontinuita práce. Nejvyšší orgán OECD, její Rada, obnovuje mandát EDC každých 5 let. V tomto cyklu se vyhodnocuje dosavadní úsilí, prokazuje jeho nezbytnost a navrhuje celková strategie dalšího postupu. Ta je pak projednávána na konferenci ministrů školství členských zemí jako jejich programové prohlášení pro další období. Poslední konference ministrů se konala v lednu 1996.

Kromě EDC však existují v rámci OECD pro oblast školství a vzdělávání další orgány a struktury, jejichž práce se Česká republika účastní. Paralelně s EDC pracuje **Centrum pro výzkum a inovace v oblasti vzdělávání** (CERI). EDC je zaměřen spíše na řešení problémů vzdělávací politiky a praxe. CERI na výzkum, vývoj a zavádění inovací.

Autonomním útvarem je i **Program školské výstavby** (PEB). Členy dalšího **Programu řízení vysokoškolských institucí** (IMHE) je dnes na 150 vysokých škol a dalších institucí převážně z Evropy. Také tento program je decentralizován — je financován příspěvkem svých členů a řízen vlastní řídicí skupinou. Česká republika se konečně účastní, spolu s dalšími zeměmi střední a východní Evropy, i činnosti **Střediska pro spolupráci s transformujícími se ekonomikami** (CCET), které bylo zřízeno v roce 1991.

Páteří činnosti EDC a CERI jsou dva průběžné úkoly — **statistika a indikátory**, dnes vedené jako úkol INES, a řada **monografických zpráv** (anglicky Review, francouzsky Examen) o vzdělávací politice a vzdělávacích systémech jednotlivých zemí. Řada monografických zpráv, které jsou vydávány již přes 30 let, ve svém souhrnu poskytuje neocenitelný srovnávací materiál, dosvědčuje i opodstatnění činnosti OECD — celkový vývoj směřující přes velké odlišnosti ke společným cílům.

Společný projekt MŠMT a OECD „Vzdělávací systém a politika v ČR“ byl projednán v září 1995. Jeho cílem je zhodnocení stavu českého školství a formulace nejnaléhavějších doporučení vládě ČR. Projekt je podporován programem PHARE **Obnova vzdělávacího systému** (RES). Obdobný projekt, který v letech 1990–1992 proběhl v ČSFR, se týkal vysokého školství. Doporučení směřovala k rozrůznění a rozšíření vzdělávacích příležitostí, posílení efektivnosti řízení škol; propojování výuky a výzkumu; modernizaci studia; obnovu učitelských sborů; diverzifikaci zdrojů financování a rozvoj hodnocení kvality vysokého školství.

V současnosti probíhající projekt má stejně jako ostatní projekty OECD zabývající se hodnocením vzdělávacích systémů tři fáze. Nejprve vypracuje

skupina domácích odborníků tzv. podkladovou zprávu. Jedná se o obsáhlý rozbor situace a změn v jednotlivých sektorech a oblastech vzdělávání (od mateřských škol až po vzdělávání dospělých, otázky financování, řízení, evaluace atd.). Zpracováním této zprávy MŠMT pověřilo Středisko vzdělávací politiky při Pedagogické fakultě UK, jehož ředitelem je Ladislav Čerych. Předběžná verze zprávy byla dokončena v květnu 1995, její upravená verze byla koncem srpna 1995 předložena pěti zahraničním expertům, kteří navštívili Českou republiku v době od 20. září do 4. října.

Vedoucím mise examinátorů byl Jean-Pierre Jallade z Francie, ředitel Evropského ústavu pro vzdělávání a sociální politiku v Paříži, členy Alan Wagner z USA, člen sekretariátu OECD v Paříži, Peter Grootings z Nizozemí, poradce Evropské unie v otázkách odborného školství, Gábor Halász z Maďarska, odborník pro otázky organizace a financování školství, a Denis Kallen z Nizozemí, poradce Rady Evropy ve Štrasburku. Během svého pobytu (druhá fáze projektu) se tito odborníci setkali s vedoucími pracovníky MŠMT (včetně ministra Ivana Pilipa a jeho náměstků), ostatních ministerstev (financí, hospodářství, práce a sociálních věcí aj.), jejichž politika ovlivňuje školství, se zástupci zaměstnavatelů a odborů, Parlamentu ČR i výzkumných ústavů. K vytvoření úplnějšího obrazu o našem školství přispěly i návštěvy celé řady škol všech stupňů. Na základě těchto informací vypracují zahraniční odborníci do konce roku 1995 vlastní zprávu a doporučení. Jak tato zpráva, tak konečná verze podkladové zprávy připravené v ČR, která bude do té doby dopracována, budou ve třetí fázi projektu předloženy k diskusi na mezinárodní konferenci ČR–OECD, která se bude konat v Praze ve dnech 14.–15. března 1996.

Projekt OECD a MŠMT je mimořádně důležitý především proto, že poprvé přináší možnost zabývat se českým školstvím komplexně z hlediska zkušeností odborníků z rozvinutých zemí. Závěrečná konference bude zřejmě první velkou konferencí OECD, které se ČR zúčastní jako člen této významné organizace. Závěry a doporučení budou zveřejněny přibližně tři měsíce před koncem volebního období. Lze očekávat, že budou významné pro hodnocení dosavadní školské politiky i pro další rozhodování ministerstva školství i vlády.

Poslední zprávy OECD o národních vzdělávacích systémech:

- **Austria. Reviews of National Policies for Education.** [Rakousko. Zprávy o národní školské politice.] Paris, OECD 1995. 116 s.
ISBN 92-64-14394-7 signatura SPKK II-97901
- **Denmark. Educating Youth. Reviews of National Policies for Education.** [Dánsko. Vzdělávání mládeže. Zprávy o národní školské po-

litice.] Paris, OECD 1995. 112 s.

ISBN 92-64-14475-7

signatura SPKK II-97902 Sweden

- **Reviews of National Policies for Education.** [Švédsko. Zprávy o národní školské politice.] Paris, OECD 1995. 244 s.

ISBN 92-64-14380-7.

signatura SPKK II-97903

Nezapomínáme, k čemu jsme se zavázali?

Pokračovat ve vydávání a šíření odborného kvartálního a zpravodaje ČPdS — „Pedagogická orientace“. Zlepšit podmínky pro řádnou a plynulou činnost jeho redakce a administrace v Brně. Usilovat o to, aby v každém okrese bylo aspoň 10 odběratelů „Pedagogické orientace“.

Usnesení sjezdu ČPdS 17. 9. 1994
v Hradci Králové

Podporovat obnovenou edici „Dědictví Komenského“ nabídkou hodnotných autorských novinek i účinnou pomocí při jejich šíření a uplatňování v celé pedagogické obci. Koordinovat přípravu základní studijní literatury.

Usnesení sjezdu ČPdS 17. 9. 1994
v Hradci Králové

Prvořadou pozornost věnovat zkvalitňování odborných aktivit poboček, sekcí a tvůrčích týmů i klubů ČPdS. Podstatně zvýšit počet členů ČPdS, usilovat o příliv mladých. Získávat nové členy na odborných pracovištích i mezi tvůrčími učiteli a ostatními pedagogickými pracovníky.

Usnesení sjezdu ČPdS 17. 9. 1994
v Hradci Králové.